

Eerder verschenen

in de Van Marum Lezingenreeks

2000: Nr. 1
'Geesteswetenschappen; ballast of reddingsboei
van de wetenschaps- en techniekcommunicatie?'
Willem Dijkhuis

1999: Nr. 1
'Museale succesfactoren voor de toekomst'
drs. Wim G. van der Weiden, directeur Naturalis

Nr. 2
'Wie is er dom?'
Arie van Heeringen, secretaris/directeur Adviesraad
voor het Wetenschap en Technologiebeleid (AWT)

Nr. 3
'Science centra in dagrecreatief perspectief'
Ben van Gool, iMPACT Advies in dagrecreatie bv.

Nr. 4
'Het Studium Generale in de 21ste eeuw'
André Klukhuhn

Special
'Lachen om jezelf'
dr. Niels Helsloot

Eerdere uitgaven zijn te bestellen bij het secretariaat
van Stichting WeTeN zolang de voorraad strekt.

Stichting
Wetenschap en Techniek Nederland

Stichting WeTeN (Wetenschap en Techniek Nederland) heeft als hoofdtak de publiekvoorlichting over wetenschap en techniek op landelijk niveau te bevorderen. Stichting WeTeN voert een groot aantal markante projecten uit rond maatschappelijk relevante programma's. Vaak wordt daarbij intensief samengewerkt met organisaties van overheid, onderwijs en wetenschap, en met het bedrijfsleven. Stichting WeTeN wordt gesubsidieerd door de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en Economische Zaken.

Van Marum

lezingenreeks 2000

Is wetenschap mediageniek?

Hans Laroës

ON AIR
ON AIR

2

Hans Laroës

De wetenschapscommunicatie zoekt wegen om via de massamedia het grote publiek te bereiken. De journalistiek hecht bijzonder veel waarde aan onpartijdigheid en onafhankelijke berichtgeving. Zij wil wetenschap in geen geval opgedrongen krijgen. Toch kunnen de journalistiek en de wetenschapscommunicatie iets aan elkaar hebben. Hans Laroës, plaatsvervangend hoofdredacteur van het NOS-Journaal, geeft zijn visie over hoe de wetenschap beter kan omgaan met het massamedium televisie, maar ook wat nieuwstelevisie voor de wetenschap kan betekenen.

Nieuwsredacties krijgen dagelijks grote aantalen berichten binnen en maken daaruit keuzes voor de onderwerpen van hun programma's. Laroës maakt duidelijk welke keuzes het Journaal maakt en welke selectiecriteria het hanteert. Hans Laroës (Middelburg, 1955) begon zijn carrière bij de NOS in 1988 als presentator voor de redactie Den Haag. In 1992 verruilde hij Den Haag voor Hilversum; eerst als redactiechef, later als plaatsvervangend hoofdredacteur van het Journaal.

Martinus van Marum (1750 - 1837)

Een elektriserend geleerde

Martinus van Marum was in de tweede helft van de 18e eeuw een internationaal bekend geleerde. Hij verrichtte onderzoek op een groot aantal wetenschappelijke terreinen, zoals de fysica, de botanie, de paleontologie en de chemie en was daarnaast ook arts. Tevens werkte hij aan de ontwikkeling van 'praktisch bruikbare toepassingen van wetenschappelijke inzichten', zoals een draagbaar brandblusapparaat of een luchtverversingssysteem voor gebouwen en schepen.

De rechtvaardiging van wetenschappelijk onderzoek vond hij vooral in het praktisch nut dat het mens en maatschappij oplevert, een inzicht dat niet altijd door zijn wetenschappelijke tijdgenoten werd gedeeld. Als directeur van het naturaliënkabinet van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en later als directeur van museum en bibliotheek van de Teylers Stichting zette hij zich in om de deuren naar de wetenschap en techniek voor een breed publiek te openen. Daarnaast gaf hij als lector in de natuurwetenschap en wiskunde talloze openbare lessen voor de burgers van Haarlem. Zijn lessen bestreken een breed terrein. Hij gaf spraakmakende openbare demonstraties van wetenschappelijke instrumenten, waarmee hij belangstelling wilde opwekken voor wetenschap en techniek. Bekend werd Van Marum met zijn statische electriciteit opwekkende 'ongemeen groote elektriseermachine'.

Met zijn wetenschapsideaal en zijn wending naar het brede publiek was Van Marum een vroege vakgenoot van de huidige professionals in de wetenschap- en techniekcommunicatie.

Bron: Martinus Van Marum 1750 – 1837, Een elektriserend geleerde; A. Wiechmann en L.C. Palm (redactie), Joh. Enschedé en Zonen, Haarlem, 1987.

De Van Marum Lezingenreeks

Elk boekje uit de Van Marum Lezingenreeks biedt een inspirerende lezing van een prominente spreker uit de praktijk van de wetenschaps- en techniekcommunicatie. Vakgenoten uit de wetenschaps- en techniekcommunicatie worden aan de hand van een toekomstgericht verhaal mét leerpunten uit de praktijk, uitgenodigd tot reflectie. Dit boekje uit de Van Marum Lezingenreeks biedt een integrale weergave van de lezing van Hans Laroës uitgesproken tijdens de bijeenkomst van de Van Marum Sociëteit van 15 juni 2000.

Van Marum Sociëteit

In de geest van Martinus van Marum biedt de Van Marum Sociëteit een ontmoetingsplaats aan iedereen die zich actief inzet op het gebied van wetenschap- en techniekcommunicatie. Elk kwartaal wordt een inspirerende spreker uitgenodigd voor Van Marum bijeenkomsten in stadskasteel Oudaen te Utrecht. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid dat er een Van Marum Special wordt georganiseerd, een lezing met een bijzonder karakter.

Antwoord

Dat is absoluut waar. Waar wij aan lijden -wat altijd als uniek wordt genoemd- is dat de publieke omroep uit zoveel omroepen bestaat. Dat betekent automatisch een versnippering van de journalistieke capaciteit. Wij hebben nota's daarover met de veelzeggende titel 'uw collega heeft al gebeld'. Niet alleen bij ons houdt zich iemand met een onderwerp bezig, dat doet ook iemand bij Netwerk, Nova, Twee Vandaag en andere programma's in de marge van de journalistiek. Krijg je al die mensen in één organisatie, dan zouden veel gespecialiseerdere redacties kunnen ontstaan, zoals een gespecialiseerde nieuwsredactie. Bijkomstig voordeel van de BBC is, is dat zij één organisatie zijn met twee zenders en één budget. Dat is gewoon een duidelijke organisatie die zichzelf kan inrichten. Dat is langzaam aan het veranderen. De rol van de omroep is in de nieuwe media-wet al heel anders dan hij 10 of 20 jaar geleden was. Wij gaan naar één grotere organisatie toe, maar het duurt wel nog 5 à 10 jaar.

Vraag

MARTIJN JORDANS, STICHTING WETEN

Stel, tot slot: de journaalredactie zou er niet zijn en u was de enige redacteur, welke rol zou u persoonlijk de wetenschap toedichten in die 25 minuten?

Antwoord

Ik vind dat je nieuwskeuze zo breed mogelijk moet zijn, rekening houdend met de criteria, en dat er dus óók vanuit de wetenschap geput moet kunnen worden. Maar ik kan dat niet kwantificeren. Ik kan niet zeggen dat er een ideale formule bestaat waarin een x aantal procenten van de minuten Journaal per jaar naar die en die sector gaan, zo kun je niet werken. De selectie van nieuws blijft een onberekenbaar proces.

Is wetenschap mediageniek?

Hans Laroes

Van Marum Lezing 2000 nr. 2

Dames en heren,

Bij de voorbereiding van deze middag bleek al iets van de spanning tussen de journalistiek aan de ene kant en de wetenschap aan de andere. Een lezing als deze moet een titel hebben, en die mocht ik zelf uitkiezen. Dus dacht ik, laat ik mezelf kwetsbaar maken. Althans doen alsof: de underdogpositie is immers altijd de beste positie. Mijn suggestie was: 'Waarom professor Buck en het Journaal er niets van snappen?'. Dat leek me vanuit de journalistieke optiek gezien goed: de titel prikkelt, hij suggereert, hij trekt aandacht, én hij toont het Journaal op z'n allerzwakst -de affaire Buck namelijk. Kortom, een goede 'kop'.

Maar bij de stichting WeTeN gaat het evenwichtiger. Natuurlijk, het totale veld moet overzien worden, en de nuance moet worden ingebouwd. Het werd dus: 'Is wetenschap mediageniek?'. Dat vond ik goed hoor. Ik heb namelijk toch het laatste woord, en wel hier. Dus de lezing heet eigenlijk: 'Waarom professor Buck en het Journaal er niets van snappen?'.

Verloren nuance

Misschien -dit zeg ik tussen haakjes- is het voorgaande inderdaad tekenend voor de spanning die er bestaat tussen de journalistiek en de wetenschap. Ik chargeer, want dat is het gemakkelijkst: wij willen het spannende verhaal, de grote stap voorwaarts, een verhaallijn. U, althans de wetenschap, kijkt met verbijstering naar wat wij er van gemaakt hebben: waar is de nuance, het brede terrein, het anderzijds dat het enerzijds vergezelt, de voorzichtigheid, de werkelijke aandacht?

U bent hierin niet alleen. U deelt deze opvatting met al onze nieuwsbronnen: politiek, bedrijfsleven, de bondscoach. En met mij: toen ik een paar weken geleden door *de Volkskrant* werd gevraagd om een reactie op de nota over wetenschaps- en techniekcommunicatie, 'Boeiend, Betrouwbaar en Belangrijk', heb ik een minuut of vijftien lang vrij genuanceerd gesproken -over een nota die ik niet had gelezen nog, maar goed. De volgende dag vond ik een arrogant klinkend zinnetje terug. Ik had het wel gezegd, maar toch ook weer niet. In een woud van andere zinnen misstond het niet, maar met de rest weggekapt kreeg het toch een nadruk buiten de context van mijn woorden. Enfin, u heeft die ervaring vast ook met de journalistiek.

Hoewel, de journalistiek bestaat natuurlijk helemaal niet, net zoals de wetenschap niet bestaat. Ik kan u niet verantwoordelijk houden voor het wetenschappelijk gehalte van het proefschrift van het VVD-kamerlid Charribi. Zo kunt u mij niet verantwoordelijk houden voor het *Hart van Nederland*, of voor het huis-aan-huisblad dat u morgenavond thuis vindt.

Iedereen wil op televisie

Naakte waarheid

Ik kan slechts voor het *NOS-Journaal* spreken, een programma dat vanavond een stuk of zes grotere onderwerpen bevat, vijf kleinere en een weerbericht. Ergo: duizenden gebeurtenissen van vandaag -ook in de wetenschap- vinden hun weg niet naar onze uitzendingen. Toch zijn wij blijkbaar een machtig en een machtig-interessant medium: iedereen wil op de tv. Mensen zijn geneigd om datgene wat wij brengen een waarheidgehalte toe te kennen alsof onze mededelingen zijdens de Majesteit worden gedaan. Wij weten natuurlijk wel dat dat niet klopt, maar hebben er tegelijk geen groot belang bij om dat beeld te ontcrachten.

Er is veel veranderd in de afgelopen tien jaar -we hebben bijvoorbeeld commerciële concurrentie gekregen- maar nog steeds is de NOS dé nieuwsorganisatie met de grootste impact en relatief-hoogste waardering. Dat is niet ons eigen waarde-oordeel, dat onderzoeken we. Dat zijn de feiten.

We weten wie onze kijkers zijn. We weten dat kijkers tijdens het *RTL-nieuws* vaker andere dingen doen -als koffiezetten- dan kijken. We weten dat het *Journaal*, net als het weer en het Nederlands elftal, van iedereen is: en dat iedereen dus opvattingen heeft over wat wij verkeerd doen, wat Maartje van Weegen al dan niet moet doen met het andere Oranje en hoe laat wij bij de ramp in Enschede hadden moeten zijn. Dat is wel eens ongemakkelijk, maar zolang wij in het midden van ieders aandacht staan, zitten we blijkbaar nog goed.

Exhibitionisme op televisie

De achterliggende vraag van stichting WeTeN en een niet-onbelangrijk deel van de nota met de 3 B's, is natuurlijk: 'Hoe kom ik op de tv?'. Misschien heeft het te maken met het exhibitionisme dat Nederland teistert: iedereen wil. Velen zijn bereid zich in een huis of een bus -misschien een laboratorium straks?- op te laten sluiten. Niet om dat miljoen aan het eind van de regenboog te winnen, maar vooral om te ontstijgen aan de sleur van het gewone, dagelijkse leven. Vroeger droomde ik er van om in de europacup-finale het beslissende doelpunt te maken. Nu moet je er blijkbaar van dromen dat je later wordt als Bart, Ruud, Job of Antonet. Zoals de oude vorsten kunnen zij het zonder achternaam stellen. Leven volgens het adagium van Andy Warhol: iedereen is op zoek naar the 'fifteen minutes of fame'. Geldt voor de wetenschap dan dat Descartes '*cogito ergo sum*' is vervangen door '*ik ben op de tv, dus ik besta*'?

Wetenschap voor de massa

Dat lijkt misschien wat flauw, alsof iedereen gedreven wordt door ijdelheid. Natuurlijk is het beeld genuanceerder, maar de vraag is: hoe fundamenteel is het dat de wetenschap zich manifesteert in een massamedium? Is het van wezenlijk belang, of is het mooi meegenomen? Beïnvloedt het de subsidiestromen, het draagvlak in de politiek, in de maatschappij, zorgt verschijning op de televisie voor nieuwe toestroom van studenten in de collegebanken die anders leeg dreigen te raken? Moet de massa de *fine fleur* van de wetenschap wel ontmoeten?

Deze vragen zijn niet sluitend te beantwoorden, maar ze moeten wel gesteld worden. In de nota met de 3 B's wordt er wel iets over gezegd, maar zo overtuigend vind ik dat allemaal niet. Een simplificatie maar weer: Veltman en 't Hooft kunnen hun werk doen, uiteindelijk zelfs hun Nobelprijs winnen, zonder dat zij met de massa hebben gecommuniceerd. En uiteindelijk is het massamedium alleen geïnteresseerd in hun onderlinge verhouding -worden ze wel samen in Stockholm gezien?- en wat ze met het geld gaan doen. Hun werk is namelijk te ingewikkeld om uit te leggen: zelfs op het geduldige krantenpapier verschijnt geen uitleg die mij bevredigt. En gaat nu iedereen plots in deze discipline studeren, omdat wij de Nobelprijs hebben gewonnen? Zoals iedereen wel ging darten toen Raymond van Barneveld plotseling de Engelsen kon verslaan?

Iconen van de wetenschap

Ik bedoel maar, is het fundamenteel dat Veltman en 't Hooft communiceerden met de buitenwereld of had dat geen enkele betekenis gehad, in retrospectief? En, wil men wel communiceren? Wij zijn natuurlijk altijd op zoek naar de iconen van deze tijd en dus vroegen we Veltman om Casimirs werk en betekenis daarvan te duiden, op de dag van diens overlijden. Maar dat wilde Veltman niet: die Casimir was toch vooral een commerciële jongen. Dat is waar. Tegelijk wil ik een vraag stellen die ik niet durf te beantwoorden, omdat ik daartoe niet gekwalificeerd ben: wiens werk is uiteindelijk waardevoller, dat van Veltman, of dat van Casimir?

Ik zal toch het antwoord geven: het is geen wedstrijd, de vraag mist relevantie.

Media verleent bestaansrecht

Er zijn sectoren in deze maatschappij die eigenlijk alleen maar kunnen overleven als de media hun wortels met water begieten: de politiek bijvoorbeeld. Vroeger was er eerbiedige afstandelijkheid. Colijn beklaagde zich bij de hoofdredacteur van een krant eens over het feit dat een journalist hem een vraag durfde te stellen. "In mijn tijd", zei de blijkbaar al wat oudere Colijn, "lichtte men nog de pet als men langs het departement liep waarin de minister zijn arbeid verrichte."

Dat is veranderd, u weet het. Joseph Luns meldde ooit aan mijn collega Joop van Zijl dat hij een belangwekkende passage in z'n speech had opgenomen. "Maar hoe weet ik nou wanneer-ie komt?", zei Van Zijl. "Geen punt, ik geef wel een seintje." En inderdaad aangekomen bij het essentieel deel van de speech in de Tweede Kamer keek Joseph Luns naar de groene gordijnen, maakte het bekende gebaar van 'draaien maar', en daar kwam de betreffende zin.

Je zou kunnen zeggen dat heel Den Haag nu bij voortduring dit 'draaien maar' gebaar loopt te maken. In *NRC* las ik Boris Dittrich van D66 al beschreven als het Vaste Cameralid.

Communicatie is hier van wezenlijk belang. Politici overleven alleen als zij zich in de media kunnen vestigen: imago is niet zonder betekenis. Ik vind het geen punt. Het is namelijk een extra kwaliteit die wordt gevraagd. Er zijn voldoende *checks and balances*; een imago dat uiteindelijk volstrekt afwijkt van persoon en capaciteit van de imago-houder, ontploft. Wij moeten er een beetje opletten dat er behalve de strijd tussen de personen -gevoed ook door hun woordvoerders- aandacht blijft voor de onderwerpen. Dat lukt behoorlijk hoor, ik ben niet zo pessimistisch.

Mediageniek besturen

Het bedrijfsleven is wat later gekomen, maar maakt een vergelijkbare ontwikkeling door. Philips wordt sinds de komst van Wisse Dekkers vooral gepersonificeerd door de president-directeur. De benoeming van Rijkman Groenink bij ABN Amro en Hans Smits bij Schiphol hebben een mediakant. Zij zullen net zoals de overige leden van hun Raden van Bestuur kundig zijn, maar nemen iets extra's mee: hun capaciteit om via de massamedia te communiceren en het beeld van hun onderneming en werk mede te beïnvloeden. Hier kunnen we Nina Brink introduceren ten bewijze van de stelling dat valse imago's niet lang standhouden.

De vraag is: wie maken we de woordvoerder van de wetenschap? Professor Galjaard? Hij ligt al jaren goed bij de massa. Crutzen? Mmm, milieu raakt weer wat uit. Veltman? Te ingewikkeld, niet gemakkelijk te controleren. En, wie moet er straks allemaal op mediatraining?

Draagvlak door resultaat

Ik blijf worstelen met de vraag of de wetenschap in de media moet verschijnen, althans of het een doel moet zijn van het werk, in plaats van effect. De nota BBB is daar optimistisch over (er is vast een tekstschrijver of journalist ingehuurd, maar dit terzijde).

In de nota wordt een prachtig vooruitgangsbeeld opgebouwd: Nederland als een buitengemeen welvarend land, met een zeer gezonde, hoog opgeleide bevolking. Iets dat ongetwijfeld waar is. En, dankzij de wetenschap. Ik stel mij zo voor hoe ooit een man naar z'n dorpsgenoten liep en zei: "Hé jongens, kom eens hier, ik heb iets uitgevonden." Een dijk. Zij zullen vast niet gezegd hebben: "Wie wil je erover praten?" Communiceren dus. Maar ze hebben eerder gezegd: "Meteen aan 't werk, laat zien!" Toen ze eenmaal droge voeten bleven houden, zijn ze het gaan rondvertellen langs hun handelsroutes. En voor we het wisten hadden we Rijkswaterstaat en bouwden we de stormvloedkering in de Oosterschelde.

Ik bedoel maar: het wezenlijke was dát er wat gebeurde, niet per se dat er via communicatie een draagvlak werd gecreëerd. Het resultaat wás z'n eigen draagvlak. Of omgekeerd.

Terug naar het *Journaal*. Wij kennen onze eigen selectiecriteria; we doen verhoudingsgewijs veel aan politieke en bestuurlijke zaken en veel aan financieel-economische berichtgeving. Wij zijn vaker in de Randstad dan daarbuiten. Wij hebben zelfs een ideaal-formule om aan de automatismen die binnensluipen in de keuzen te ontkomen, als dat al lukt. Wij worden daarop gecontroleerd door mensen van massacommunicatie van de Universiteit van Amsterdam -en nu blijken we een kat in de zak gekocht te hebben. Wij laten onderzoeken of we traditioneel berichten, populair/commercieel, of publiek. Ik heb voor deze bijeenkomst onze afdeling documentatie gevraagd na te gaan wat wij het afgelopen jaar hebben gedaan aan berichtgeving over wetenschappelijke ontwikkelingen, en dat is wat anders dan wetenschappelijke berichtgeving: 160 maal. Het is niet weinig, ook niet veel. U wint het niet van politiek of economie.

Wat zijn de criteria? Ik zal proberen er een paar te geven.

1. Relevantie

Is er sprake van een onderwerp dat voor een substantieel deel van het publiek betekenis heeft? Daarbij moet je zeer voorzichtig zijn. Kort geleden werd gerapporteerd over een belangwekkende ontwikkeling in het MS-onderzoek. Na veel gebel en gezocht werd het bereikte resultaat inderdaad als belangwekkend ervaren: een belangwekkende stap in het onderzoek zelf, namelijk het 'begrenzen' van het terrein waarbinnen oplossingen gevonden konden worden. Wij hebben besloten er niet over te berichten, omdat -hoe zo'n verhaal ook zou worden ingekaderd- veel mensen er hoop uit zouden putten die er simpelweg nog niet is. Nog niet! De relevantie was groot, maar het was relevant voor de kleine groep betrokkenen en niet voor de massa, voor ons publiek.

Kortom, belangwekkendheid en relevantie zijn geen eenduidige begrippen. Wij geven er onze interpretatie aan, die ongetwijfeld anders is dan de interpretatie van de onderzoekers zelf. Tegelijkertijd kan ik me voorstellen dat verhalen als deze *Science* en *Nature*, internet, of de wetenschapsbijlage van kranten halen.

2. Actualiteit

Binnenkort vindt de grote Aids-conferentie plaats in Zuid-Afrika. De journalistiek is in deze periode opnieuw gefixeerd op ontwikkelingen binnen het aids-onderzoek: iedereen hoopt op het wonderdrankje. De handige jongens profiteren hiervan door de aandacht te trekken; je moet weten wanneer de bodem vruchtbaar is, en zij weten het.

3. Concrete voorstelbaarheid

Ik heb ooit veel geschreven over de stormvloedkering in de Oosterschelde: onze eigen maanlanding op de bodem van een zeearm. Dat was sowieso een avontuurlijk project dat tijdens de bouw ontwikkeld en opgelost moest worden. Met rare schepen als het hefschip, het verdichtingsschip en de mattenlegger. Hoe vertel je het je lezers allemaal? Een ingenieur van Waterstaat kon dat heel simpel. Hij zei, toen we het over het verdichtingsschip hadden: "Je moet je voorstellen dat je met een lepel-tje tegen een pot suiker tikt. Door de trillingen kruipen al die korreltjes tegen elkaar, vormen een compactere, en dus steviger massa. Zoiets doen wij nu in zee met al die zandkorrels." Dat is ongetwijfeld te simpel als je het de ontwerpers van het schip had gevraagd. Maar het klopt precies, het is concreet voorstelbaar, het beeld landt met een klap in de media en je kunt er geen verkeerde weg mee inslaan. Heldere taal en concrete voorbeelden. Ik vind het nog steeds fascinerend te weten dat we de tafalpan mede te danken hebben aan ruimtevaartkundig onderzoek.

4. Controversialiteit

Controversialiteit is altijd prima: de stier Herman, het schaap Dolly en de muis met het oor (een gouden kans om hem Vincent te noemen). Media fixeren zich op het afwijkende; dat is immers de definitie van nieuws. Tegelijkertijd zal berichtgeving over deze zaken dé wetenschap hebben verontrust. Waar jaren afgewogen en gestaag aan is gewerkt, stond plots ter discussie. Anderen gingen plots met de issues er vandoor. Als iemand spreekt over 'Frankenstein-voedsel' -in de belangwekkende discussie over biogenetische manipulatie die ons het komende decennium zal bezighouden en die Europa in conflict met de VS zal brengen- dan is dat een term die in één klap 'wint'. Een term die een afgewogen discussie in een klap buitenwerking stelt. Dan zal de wetenschapper de media vervloeken; de controle is weg, het beeld is bepaald. De vraag 'is dat rechtvaardig?' is irrelevant. Of beter: het is niet rechtvaardig, maar zo gaat het. In de VS zeg je dan: "Get a life. You'd better get used to it." De one-liners doen het beter dan de proefschriften. Ergo: spreek er geen schande van, maar laat er je gedrag mede door bepalen.

Nieuwsdrempel is onvoorspelbaar

Een aantal van de criteria is al duidelijk. Maar een probleem waar de wetenschap -net als andere sectoren- nooit een oplossing voor zal vinden, is onze onvoorspelbaarheid. Wij werken volgens wat ik maar de *Wet van Thijs Woltgens* zal noemen. Bolkestein probeerde ooit Woltgens vast te leggen op een standpunt dat hij eerder had ingenomen. Woltgens' antwoord was uitermate charmant. "Maar meneer Bolkestein", zei hij, "U wilt op mijn consistentie rekenen. Maar dat kunt u niet!"

Zo zit dat ook bij ons. Niet omdat wij het toeval laten regeren, maar omdat de nieuwsdrempel -wanneer maken we een verhaal wel, en wanneer gaat het in de prullenbak- per dag verschilt. Het verhaal dat gisteren nummer 3 in het *Journal* had kunnen zijn, kan vandaag in de papierbak verdwijnen. Als de NAVO Kosovo aanvalt doen we bijna niets anders; net zoals wanneer Wiegel het kabinet laat vallen of er een vuurwerkfabriek in Enschede ontploft.

De promovendus die een prachtig proefschrift heeft geschreven en met wie wij gisteren afspraken hadden gemaakt, landt keihard op de stenen van onze onverschilligheid als er iets groots gebeurt en de nieuwsdrempel uit de grond omhoog schiet. En toch maken wij op die dag de juiste afweging. Maar consistent is die nooit. Het is voor u om gek van te worden. Maar toch: een handige voorlichter -hoewel die er niet zoveel zijn- weet dat wij op zaterdag, in recesperiodes en in de zomer minder makkelijk aan onderwerpen komen. Het is een markt waarop 'geweeld en gedeald' wordt; het beste is elkaars mechanismen te kennen en ze niet te veroordelen.

Aandachtspunten voor de wtc

Wetenschappelijke ontwikkelingen hebben, voor zover zij concreet voorstelbaar zijn voor de massa en voor onszelf, toch ook enorme voordelen: zelfs als gesteld wordt dat weinig mensen kunnen zeggen waar de technische universiteiten gevestigd zijn, én de gemiddelde treinpassagier ongetwijfeld niet zal kunnen uitleggen wat Veltman, 't Hooft, Crutzen en Tinbergen allemaal gedaan hebben, is er een enorme fascinatie voor wetenschappelijke ontwikkelingen.

We willen allemaal hét medicijn tegen kanker en aids hebben. Belangwekkende stappen zijn altijd welkom. We raken haast verliefd op een apparaat als de Sejourner foto's van Mars levert. We leren waarschijnlijk meer van ruimtevaart door Henk Terlingen destijds en door een film als Apollo 13 en een boek als The Right Stuff. Kortom, als de vertaalslag vanuit de wetenschap maar wordt gemaakt. Tegelijkertijd betekent het dat er nogal wat sectoren bestaan die het zonder de massamedia zullen moeten doen. Wanneer worden de ontwikkelingen rond het onderzoek naar de Keltische talen voor ons interessant? Toch alleen als minister Hermans per motie wordt gedwongen de studierichting in stand te houden -en hij de motie weigert uit te voeren? Veel wiskundige ontwikkelingen zijn zodanig abstract dat wij er nooit wat mee zouden moeten doen: ik vind de verhalen erover fascinerend, maar wat het *Journal* er mee aan moet?

- **Massamedium is voor de massa**

Ik lees af en toe geboeid artikelen uit *NRC's* wetenschapsbijlage, omdat er artikelen bij zijn die ik van het begin tot het einde niet snap. Dat vind ik prachtig, onzinnig tegelijk, maar het schijnt de bedoeling te zijn van de *NRC* om ook aan de wetenschappelijke elite te kunnen appelleren. Ik ken het antwoord van de krant wel. Wij, zeggen ze, hebben lezers die die verhalen wel snappen. Gefeliciteerd, het zijn er vijftien. Maar het is niet consistent: als je de pretentie hebt een massamedium te zijn, met een abonnementenbestand van 250.000, dan kun je niet een dergelijk buitensluiten van een grote groep accepteren. Je moet cirkels weten te trekken: een memo aan een collega mag heel gedetailleerd zijn, een vakblad zal al een zekere vertaling moeten kennen, een massamedium stelt de eis dat de massa bereikt moet kunnen worden.

- **Pleidooi voor helderheid**

De wijze waarop is in het geheel niet inferieur. Het is namelijk veel moeilijker om buiten de beroepsgroep te communiceren dan daarbinnen: er is geen context en begrippen moeten opnieuw gedefinieerd worden. Je moet kunnen uitleggen wat je doet; alsof je je kinderen vertelt wat voor werk je eigenlijk verricht. Of je

schoonouders. En, wat is er mis met een helder verhaal? Er zijn niet twee manieren om een ingewikkeld verhaal te vertellen; de goede en de slechte. Verhalen laten zich op veel verschillende niveaus vertellen, als het begrip van helderheid maar hoort bij dat niveau.

De vraag is: is wetenschap mediageniek? Het antwoord is: ja. Denk aan de pijlerdam, de tefalpan, het schaap, de muis, de Sejourner. En nee: denk aan de Veltman van voor de Nobelprijs.

Ik heb niet de indruk dat het fundament onder de wetenschap last heeft van erosie als er geen nieuw draagvlak te creëren valt, zoals de nota BBB eigenlijk veronderstelt. Wat moet ik me voorstellen bij het maatschappelijk debat? Dat er bij de bushaltes gediscussieerd wordt over manipulatie, pardon, modificatie van tarwe? Het is mooi meegenomen als de discussie zich afspeelt buiten de kring van direct betrokkenen, als de media er een rol bij spelen of het moment dat de hete adem van de actualiteit gevoeld wordt.

- **Ieder verhaal is mediageniek te maken**

Wat willen wij als een verhaal zich plots voordoet? Weten hoe wij erover dienen te oordelen! De deskundigheid van de deskundigen lenen, *second* en *third opinies* horen en dan besluiten of we een verhaal maken of niet. Ik zeg het gechargeerd, maar daar waar wij 's morgens blanco aan een verhaal beginnen, moeten wij 's middags tijdelijk deskundig zijn. Daar hebben we deskundigen voor nodig om ons te helpen een oordeel te vormen. Van ons mag verwacht worden dat we, als we eenmaal een verhaal maken, oprecht geïnteresseerd, integer en vakmatig aan het werk gaan.

Wij weten dat u het verhaal als te beperkt zult afdoen, maar wij maken 2 minuten onderwerpen van iets waar anderen een leven lang over doen. Dat kan. Ik durf hier de stelling aan dat ieder verhaal te maken is op het niveau van de heldere uitleg -wat bij televisie buitengemeen gecompliceerd is, daar waar het sterkere beeld en geluid samenkomen, de geïnterviewde een verkeerde stropdas aan kan hebben én er niet teruggebladerd kan worden als een passage even niet duidelijk is.

- **Overzicht mediagenieke wetenschappers**

De wetenschap kan helderder opereren naar de media toe. Al eerder heb ik gesuggereerd -en stichting WeTeN heeft het opgevolgd- gewoon simpelweg

samen te vatten wie waarin deskundig is, en hoe wij haar of hem kunnen bereiken. Dat is een begin. Een duidelijke agenda van nieuwswaardige gebeurtenissen helpt ook. Waarom merk ik zo weinig van de universiteiten als zij willen concurreren bij het trekken van onze aandacht? Of is er toch een *splendid isolation*?

- **Journalistiek dult geen trucs**

De nota BBB vond ik teleurstellend. Bij bijna iedere passage kan je zeggen: *so what?* En bij de voorstellen tot verandering: hoezo dan? En: hoe zie je het voor je? Waar blijft de concrete idee? Een groep redacteuren die kan worden uitgeleend aan de massamedia? Die vertrouw ik niet, die komen iets verkopen en ze willen eventjes op mijn stoel gaan zitten. Ik heb er geen enkele moeite mee als via persberichten, internet, bezoeken, van alles, heldere informatie wordt aangeboden, maar de journalistiek is over het algemeen allergisch voor trucs. Ik ben zelf wantrouwend tegenover medegesponsorde programma's, althans als ze een journalistieke presentie hebben. Betrouwbaarheid en medefinanciering gaan niet hand in hand.

Ik zou eerder zeggen: geef iedereen gratis een abonnement op *Kijk*, leer iedere basisscholier te zoeken op het Web, bouw kenniscentra, hou uitdagende tentoonstellingen, reis met de technobus langs de scholen en werk mee met de massamedia. Betaal hogere salarissen als in bepaalde sector vraag en aanbod niet meer aansluiten. Dat helpt. Maar vooral: zorg dat men zijn of haar weg vindt in de kennismaatschappij. Die kennis mag best oppervlakkig of op het gebruikersniveau zijn.

Toekomst voor massamedia

Wij gaan binnenkort digitaal monteren; dat is een tikje revolutionair en vereist een andere werkwijze. Die werkwijze wil ik beheersen. Ik wil alleen niet weten hoe het achter het scherm van mijn terminal werkt. Dat regelen de anderen en daar heb ik grote waardering voor. Ik heb die waardering ook zonder dat ik in een permanent proces van communicatie en dialoog ben (en de dialoog met de helpdesk wilt u niet horen).

Misschien is het veel beter om een parlementaire enquête te houden naar de geldstromen in het universitair onderwijs of op onderzoeksgebied, te kijken hoeveel er vastligt en of er voldoende aan vernieuwing wordt gedaan om verstarring te vermijden, en dan conclusies te trekken. Zo'n enquête is vast nuttiger dan de enquête naar het stelsel van sociale voorzieningen. Uiteindelijk zal het meer betekenen voor het draagvlak dan welke andere vorm van communicatie dan ook.

Wetenschap in de nieuwe schappen

Daarnaast: wat is het massamedium nog waard? Ik kan niet exact aangeven wat er staat te gebeuren, maar het digitale tijdperk en het internet veroorzaken mijns inziens een versplintering van het publiek. Niet de aanbieders -die besluiten dat er om acht uur een journaal moet zijn- zijn straks aan de macht. Maar de individuele kijker die zelf gaat bepalen wanneer hij informatie tot zich wil nemen, op de met de televisie geïntegreerde computer, op het telefoonscherm, op de magnetron of op de ruit van de auto geprojecteerd. Dat allemaal op basis van een zelf samengesteld menu van voorkeuren.

Broadcasting wordt narrowcasting

Het zal niet zo snel gaan als de profeten van het internet nu denken, maar het gebeurt; de traditionele media verdwijnen niet, ze verschuiven zachtjes wat verder naar achteren. Het aanbieden van informatie is niet langer ons exclusieve domein meer. Niet voor niets gaan de internetproviders ook beginnen met sport en nieuws, samen of zonder ons. Ik ga er vanuit dat dit het begin is: we krijgen Greenpeace-tv, Amnesty, Philips, Jörg Haider. Waarom spreekt de nota BBB daar niet over? Waarom krijgen we geen Weten-tv als het internet breedbandig is? Of een samenwerkingsverband van de 13 universiteiten? Het kan allemaal.

En het heeft een groot voordeel: u kunt ons omzeilen. De selectiemechanismen van de mensen van de massamedia kunnen simpelweg ontkracht worden door ze te negeren. En zelf TV-Lab te beginnen. Het zal simpeler zijn dan u denkt, en het is dichterbij dan u vermoedt.

Televisie verleent bestaansrecht

Ik wilde het hier bij laten: ik wil ook weer niet te ver gaan met het op termijn marginaliseren van het *Journal*, het grootste massamedium van dit moment. *Ik ben van de tv, dus ik besta*, wilde ik maar even zeggen.

Het is niet over professor Buck en zijn middel tegen Aids gegaan. Hij zag de Nobelprijs al liggen. En wij wilden hem zo graag ontdekken, dat we het simpele handwerk van check en doublecheck even vergaten.

Maar dat is al zo lang geleden, dat hele verhaal is verjaard. Dus niet meer geschikt voor nu.

Ik dank u voor uw aandacht.

Discussie

Vraag

GOVERT SCHILLING, WETENSCHAPSJOURNALIST

Hoe verklaar je de ruimere aandacht die in het *Journal* wordt besteed aan onderwerpen uit de wereld van de kunst vergeleken met onderwerpen uit de wereld van de wetenschap?

Antwoord

Ik vraag me af of er inderdaad meer aandacht aan kunst wordt besteed, of dat het te maken heeft met perceptie. Daarbij is de manier waarop we die aandacht meten van invloed. Het getal wat ik in mijn lezing noemde, laat het aantal verhalen zien dat een relatie met de wetenschap heeft. Ik kan me voorstellen dat vanuit de sector wetenschap gezegd zal worden: 'Dat gaat niet zozeer over wetenschap, maar eerder over economie, politiek of het onderwijs. Het verhaal heeft wel wetenschappelijke aspecten, maar het is niet puur het wetenschappelijke verhaal.' Het aantal keer dat een onderwerp uit de kunstwereld aandacht heeft gekregen, kan ik nu niet noemen. Wel kan ik zeggen dat de sector van cultuur voor het *Journal* aantrekkelijk is, omdat het visueel aardige onderwerpen biedt. Het *Journal* is een programma dat niet per se alleen maar de zeven belangrijkste verhalen van die dag brengt. Er moet ook iets relevant bij zitten dat visueel aantrekkelijk is, zoals de krant soms het kadertje heeft of opent met een mooie kleurenfoto als het nieuws niet overtuigend is.

Vraag

TON WIEGMAN, MUSEUM BOERHAVE IN LEIDEN

In uw lezing heeft u het over 'wetenschap', maar als u concrete voorbeelden geeft dan gaat het over techniek of geneeskunde.

Hoe verklaart u dat 'wetenschap' in uw optiek helemaal niet aan bod komt in het *Journal*?

Antwoord

Het gaat vaak om sectoren van wetenschap die, tenzij bij uiterste noodzaak, voor het massamedium nauwelijks bruikbaar zijn. Zo heb ik wel het voorbeeld van Veltman

genoemd, hoewel ik niet weet of dát wetenschap is. Een krant, zoals de Volkskrant en NRC kan op pagina 7 van de wetenschapsbijlage in een kader een aantal dingen kwijt. Als je het simpelweg telt, dan denk ik dat in die wetenschapsbijlagen per week een veertigtal onderwerpen staan, grote en kleine onderwerpen. Wij halen er 40 in een half jaar. In die zin zijn er hele sectoren waar wij ons niet mee zullen bezighouden, ook al omdat zij -in onze ogen- niet voldoen aan de criteria die wij hanteren bij onze brede nieuwsselectie.

Reactie

Maar dat zou betekenen dat wetenschap absoluut niet mediageniek is?

Antwoord

Ik denk dat een deel van de wetenschap mediageniek is, maar een groot deel ook niet. Ik vraag me af of het voor die specifieke wetenschap wel zo relevant is dat ze het massamedium bereiken? Wat is de winst daarvan? Is het meer dan alleen maar de bevrediging van de ijdelheid -'ik ben op televisie'? Is het nodig voor het eigen functioneren en het eigen bestaan dat die sectoren die nu niet de aandacht van de televisie krijgen, die aandacht wel krijgen? Daar heb ik grote twijfels bij. En als het nodig is voor bijvoorbeeld het krijgen van draagvlak of financiering, dan is het de vraag of dat een legitieme selectiegrond zou zijn.

Reactie

In uw lezing had u bezwaren tegen de wetenschapsbijlagen van NRC en Volkskrant. Ik geef toe, niet alle lezers lezen de bijlagen. Maar de helft die het leest, leest het goed. Is dat geen reden om in het Journaal toch ook meer aandacht aan wetenschap -anders dan techniek en geneeskunde- te besteden?

Antwoord

Je kunt die bijlagen niet vergelijken met het Journaal. Als je er vanuit gaat dat wij in een Journaal van 25 minuten plaats hebben voor 6 à 7 grotere verhalen, 4 à 5 kleinere en 1 weerbericht, dan zie je sowieso al dat daar een groot verschil is met wat een krant kan bieden. De kranten gebruiken de bijlagen om een specifieke doelgroep te bereiken. Wij zijn puur een massamedium. Dat wil niet wil zeggen dat iedere kijker in ieder onderwerp even geïnteresseerd zal zijn, maar wij kunnen nooit die verder-

gaande scherpere keuzes maken die de kranten maken. Buiten het Journaal om zijn er andere programma's die er wel voor kunnen kiezen om voor een hele kleine groep een programma te maken. Programma's als Noorderlicht of de Wetenschapsquiz voor een wat breder publiek, kunnen eerder de vergelijking aan met de selectiecriteria van de wetenschapsbijlagen dan wij. Die zullen zich met een terrein kunnen bezighouden waar wij ons nooit of bij uitzondering mee bezighouden.

Ik zie geen grond, vanuit onze criteria en ons bestaan geformuleerd, om dat ingrijpend te wijzigen. Ik kan niet de stelling verdedigen dat die sector van de wetenschap die nu in het geheel niet onze aandacht trekt, die aandacht sowieso structureel verdient.

Vraag

MARCO VAN KERKHOVEN, WETENSCHAPSJOURNALIST STICHTING WETEN

Wat is het antwoord van het Journaal op de digitalisering van de media? Hebben we over tien jaar een wetenschaps-kanaal, NOS-Wetenschap?

Antwoord

Dat zou best kunnen. Je zou moeten zeggen: wat is het antwoord van de NOS? Ik denk dat het Journaal op televisie blijft bestaan, maar dan voor een kleinere groep. De traditionele media zullen nog wel blijven, aangezien er een redelijke generatie zal zijn die liever niet op het internet surft, maar om acht uur naar het Journaal kijkt. Het omgekeerde geldt ook, voor de generatie die nu opgroeit.

De NOS begint met het opbouwen van zijn aanwezigheid op het internet; in eerste instantie zal zij richten op datgene wat wij nu ook al doen -nieuws, sport, evenementen met tegelijkertijd de opbouw van achterliggende bestanden. Ons idee is dat een organisatie als de onze op termijn voor een heleboel kijkers de gids op het internet zou moeten zijn. Wij gaan er van uit dat daar waar zo ongelofelijk veel bomen het zicht op het bos belemmeren, de behoefte aan betrouwbare gidsen groot zal zijn. Wij hebben het voordeel een naam van betrouwbaarheid mee te nemen. Dat betekent dat je als gids óf zelf veel meer zou moeten doen in de sector wetenschap -namelijk voor de kleinere doelgroep, want ook daar zal het zich versmallen in plaats van verbreden-, óf door te linken met bijvoorbeeld stichting WeTeN zodat je niet alles zelf hoeft te doen. Dat zijn strategische vragen die wij moeten beantwoorden.

Reactie

Vervalt dan het strenge criterium van wat er past in dat ene half uurtje Journaal?

Antwoord

Je hebt gelijk dat de selectiecriteria anders worden. Je zult dus veel meer kunnen voldoen aan de individuele informatiewensen van kijkers. Het zal simpelweg zo zijn dat jij je computer zo programmeert dat het internet wordt afgegraasd op basis van je eigen voorkeuren. Wij willen dan graag tot die voorkeuren behoren en dat betekent dat je een veel breder aanbod zal bieden. Wat ik daarmee wil zeggen is dat de selectiecriteria niet absoluut zijn voor alle journalistieke uitingen van de NOS, ze gelden voor het massamedium Journaal dat 25 minuten uitzendt.

Vraag

EMINA BOSKOERT, VOORLICHTER VAN HET RATHENAU-INSTITUUT

In hoeverre kun je bijvoorbeeld wetenschap met het zogeheten spannende verhaal of de actualiteit linken?

Antwoord

Als het je lukt om een link te maken met de actualiteit, heb je een voorsprong. Ik wil niet zeggen dat dat altijd resultaat oplevert, maar het helpt wel. Het klinkt misschien als een wel heel beperkte visie op de journalistiek. Dat kan, maar zo werkt het mechanisme. Er worden wel hypes gecreëerd. Een hype is de buiten-proportionele aandacht voor een onderwerp. Er zijn tal van voorbeelden van hypes, maar wij proberen zo veel mogelijk, hoewel dat niet altijd lukt, ons daar aan te onttrekken. Dus daar waar een hype is gebaseerd op het opblazen van feiten die het niet verdienen, loop je het risico dat je plat op je bek valt en dat de betrouwbaarheid van voorlichter of organisatie verliest.

Vraag

MARTIJN JORDANS, STICHTING WETEN

Stel ik ben een handige wetenschapsvoorlichter van een universiteit, die veel wetenschappelijk nieuws in petto heeft. Wat kan ik doen om mijn berichten in het Journaal te krijgen -naast het aanbieden van mijn nieuws op zaterdag of tijdens vakantiedagen en het vermijden van een suf persbericht?

Antwoord

Wat volgens mij altijd helpt, maar dat geldt voor iedere sector, is het middel van het persoonlijke contact. Als jij je richt op redacteurs van wie je vermoedt dat zij de selectie kunnen beïnvloeden -dat heeft niets met manipulatie te maken- en hen op de hoogte houdt van wat er gebeurt en je programmeert als het ware hun chips, dan zullen ze ontvankelijker staan op het moment dat je met een verhaal komt dan wanneer je dat niet doet. Het is wel zo dat de kwaliteit van wat je doet behoorlijk moet blijven, want het moet niet zo zijn dat jouw verhaal na uitzending eigenlijk niks waard blijkt te zijn. Dan heb je twee problemen. Wij vinden het verschrikkelijk dat wij daar ingetrapt zijn én wij twifelen aan al het andere wat je daarna zal vertellen. Dus als je dat soort contacten hebt, moet het ook iets voorstellen.

Ten tweede helpt het als je ervoor zorgt dat het verhaal de mogelijkheid in zich heeft om verbeeld te worden op concreet niveau. Daar zit altijd een grond van onrechtvaardigheid in tegenover andere onderwerpen die ook hartstikke relevant zijn, maar die eigenlijk nauwelijks te vertalen zijn. Mijn mening is dat het meeste wel te vertalen is, maar er zijn hele sectoren waarmee wij ons heel moeilijk mee kunnen bemoeien.

Vraag

GERT VAN MAANEN, WETENSCHAPSVORLICHTER VAN WAGENINGEN UNIVERSITEIT

Hoe bereik je nu als onderzoeksinstelling de juiste persoon binnen vaak ondoorzichtige redacties als het gaat om aan wetenschap gerelateerde onderwerpen?

Antwoord

Je moet vooral niet die eerste stap niet zetten. Over het algemeen hebben wij er helemaal geen probleem mee om contacten te hebben en te praten met mensen die nieuws kunnen aanleveren of die ons een suggestie kunnen doen. Dat gebeurt alleen heel weinig. Bovendien gaat het er ook niet om dat je één redacteur van een redactie uitzondert, want die werkt maar 200 dagen per jaar en die is er nooit op het moment als je zo iemand nodig hebt. Bij ons is het zo dat een redactie verdeeld is in clusters en die behoren een zekere specialisatie te hebben. Er zijn altijd een paar mensen medeverantwoordelijk voor de contacten -bijvoorbeeld met de universiteit. Als je dat soort namen en nummers hebt en je praat ze af en toe bij, dat helpt volgens mij. De vraag is, en die moet je zelf bekijken: vind je het nodig én vind je het nodig om bij ons te verschijnen?

Vraag

GOVERT SCHILLING, WETENSCHAPSJOURNALIST

Dat lijkt mij een vrij belangrijke vraag. In je lezing zei je: 'merkwaardig genoeg krijgen we niet zo veel te horen uit de onderzoekswereld, dus er is iets mis met de communicatie.' Wat is dan de reden dat er ooit een wetenschapsredacteur of -redactie was en nu niet meer?

Antwoord

Dat weet ik dus niet. Ik werk 12 jaar bij het Journaal en volgens mij was er lang daarvoor al geen wetenschapsredactie. Bovendien houdt een wetenschapsredacteur naar mijn idee bij ons een soort pretentie in die wij helemaal niet kunnen waarmaken. Volgens mij moet je het anders regelen. Waar het om gaat, is het volgende: 's morgens ligt er materiaal vanuit de Verenigde Staten over weer een belangrijke stap in een bepaald onderzoek. Het zou maar heel toevallig zijn als je een wetenschapsredacteur hebt die zelf kan beoordelen of die stap inderdaad een belangwekkende is. Dat betekent namelijk dat we misschien 20 wetenschapsredacteurs nodig hebben om het hele veld te kunnen beoordelen.

Wat voor ons essentieel is, is dat je vrij kan toetsen in de wereld van de wetenschap hoe er aangekeken wordt tegen dat feit dat 'groot' lijkt. Want wat wij ook weten is dat er natuurlijk heel veel andere belangen, zoals geldstromen, op de achtergrond

spelen. Voor ons is van grote betekenis of wij snel contact kunnen hebben met mensen op verschillende plekken -dat creëert een zekere onafhankelijkheid- aan wie wij een oordeel vragen. In feite lenen wij het oordeel. Ik denk namelijk dat wij nooit voldoende deskundigheid op een deelterrein kunnen ontwikkelen om helemaal zelfstandig dat oordeel te vormen.

Reactie

Misschien is dat niet nodig. Maar misschien zou iemand met een brede journalistieke kijk en kennis op het brede terrein van de wetenschap wel sneller in staat zijn om de juiste personen te vinden, de commentaren die daarover binnen komen op hun waarde te schatten, met goede ideeën komen om een onderwerp wat misschien interessant lijkt en voor jullie niet zo goed te visualiseren lijkt, toch goed te visualiseren?

Antwoord

Klopt. We denken dus dat dat bij ons beter kan door die deskundigheid te lenen dan door het zelf te doen, simpelweg mede vanwege de prioriteiten die wij stellen. Want wij zijn als organisatie veel kleiner dan de kranten en wij hebben gewoonweg niet die ruimte -ik zeg het maar even gechargeerd- om ons die luxe te kunnen permitteren. Bij de huidige omstandigheden is het onze keuze om niet meer mensen aan te nemen maar om op een andere manier te werken. Namelijk de manier van snel contact zoeken, oordelen te horen en die met elkaar vergelijken, om daarna het onderwerp te maken. Het houdt het risico in dat je je eigen verantwoordelijkheid even aan iemand anders geeft. Maar omdat je ook tegelijkertijd checks en balances inbouwt, door het onderwerp aan een aantal mensen voor te leggen, denk ik dat dat niet zo'n fundamenteel probleem is.

Vraag

GERT VAN MAANEN, WETENSCHAPSVORLICHTER VAN WAGENINGEN UNIVERSITEIT

Als ik kijk naar de BBC, zie ik dat de hele omroep een soort 'science department' heeft, die ten dienste staat van de verschillende redacties -zowel van de nieuwsredactie als van gespecialiseerdere wetenschapsprogramma's.

Zou een vergelijkbare situatie bij de NOS iets kunnen verbeteren aan de exposie van wetenschap op tv?